

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 9. junija 1899.

Politiški oddelek.

Nasekana edinost.

Minoli teden nam je prinesel nekaj novega, namreč dve jako ostri izjavi obeh slovenskih strank na Kranjskem v zadevi nameravanega shoda vseh slovenskih in hrvatskih državnih in deželnih poslancev.

Navadno se držimo načela, da je bolje, umakniti se polemiki, kakor pa ruvati se z drugimi listi in radi tega se tudi nikdar ne vtikamo v razpor obeh slovenskih strank ter posvečujemo rajši svoje skromne moči podpori vsem slovenskim strankam skupnim zadevam, in to so naše narodne zadeve.

V tem slučaju pa moramo narediti izjemo in sicer zategadelj, ker sta nam izjavi katoliško-narodne in napredno-narodne stranke pokazali, da so se obstoječa nasprotja tako prostrila, da obe slovenski stranki sploh ne bodeta več hoteli med seboj občevati, a kako zamore tako nasprotje uplivati na drž. poslance, si je lahko misliti.

Nameravani shod slovenskih državnih in deželnih poslancev iz vseh kronovin je imel nalogo, protestovati proti predrznemu narodno-političnemu programu nemških obstrukcijskih strank. Že namen sam na sebi je bil jako važen, saj bi bil shod vsemu svetu na inpozanten način dokazal, da smo vsi Slovenci jedini in složni v odbijanju teh nesramnih postulatov. Tak protest poklicanih zastopnikov vsega slovenskega naroda bi bil zlasti vladi in še nad vlado stoječim krogom pokazal, da slovenski narod smatra nemške zahteve za popolnoma nesprejemljive, in da se mu s temi zahtevami naravnost in še na brutalen način izpodkopljejo pogoji obstanka.

Shod bi bil torej brez dvoma imel velik pomen, a vzlic temu ne obžalujemo toliko dejstva, da se shod ni vršil, kakor vzroke, vsled katerih se je moral opustiti.

Poslanca dr. Ferjančič in vodja Povše — gotovo dva koncilijantna in nepreveč prenonsirana politika —

sta se bila dogovorila z ljubljanskim županom, naj se ta shod skliče, a katoliško-narodna stranka je, še predno se je dogovor izvršil, obelodanila izjavo, s katero je strmečemu slovenskemu svetu naznanila, da se tega shoda ne udeleži, in je svoj ukrep utemeljila s tem, da shod nima pomena, dokler napredno-narodna stranka v kranjskem deželnem zboru ne pretrga zveze z nemškimi veleposestniki.

Nam ni preiskovati, v koliko je opravičena trditev o zvezi mej napredno-narodno in mej nemško stranko v kranjskem deželnem zboru. Formelno taka zveza ne obstoji in pri glasovanju o resnično narodnih zadevah sta obe slovenski stranki skupno postopali proti nemški stranki. To kaže glasovanje o realčnem zakonu. Podpora nemškemu gledališču ni nikaka resnično narodna stvar, da pa narodna napredna stranka ni glasovala za višjo podporo „Naši Straži“, temu ni bila vzrok „zveza“ z Nemci, kakor je jasno pokazala dotična debata.

Razlogi, s katerimi je katoliško-narodna stranka utemeljila svojo izjavo so torej trhleni in nikakor ne drže, resničnega obžalovanja pa je vredna sama izjava, da sploh katoliško-narodna stranka ne mara skupno postopati z napredno narodno stranko, tudi v stvareh, ki so obema strankama in sploh vsemu slovenskemu narodu skupne in katere torej v nobenem oziru ne nasprotujejo strankarskim koristim ne te, ne druge stranke.

To je nekaj, česar bi nikdar in nikoli ne bili pričakovali, to je izjava, katera mora zadeti v srce vsacega, kdor ima še količkaj ljubezni za to tlačeno in preganjano slovenstvo. Naše najsvetejše prepričanje je, da mora biti vselej in v vseh razmerah mogoče skupno posvetovanje in postopanje obeh slovenskih strank na Kranjskem v občenarodnih zadevah, naj vladajo sicer mej strankama kakoršna koli nasprotja. Mej nemškimi obstrukcijskimi, strankami, recimo mej dunajskimi liberalci in antisemiti vlada gotovo tako nasprotje, tako globoko sovraštvo, da večjega si že ni misliti, in vendar so vse te stranke skupno sedle k posvetovanju in se zjedini le na skupen

narodno-političen program! In mej nami naj ne bo več mogoče tako skupno posvetovanje?

Bilo je mogoče do zadnjega časa. V dež. zboru sta slovenski stranki skupno podajali predloge, interpelacije itd. in sploh v narodnih, nad strankarskimi koristmi in oziri stoječih zadevah postopali soglasno. V državnem zboru so poslanci obeh strank združeni v enem klubu, in reči se mora, da izhajajo dobro.

A sedaj? Po izjavi katoliške-narodne stranke, ki je zajedno nezaslužena nezaupnica gospodu Povšetu, bi to bilo odslej nemogoče. Ako bi katoliška-narodna stranka izvajala konsekvence iz te izjave, bi moralo prestat vsako skupno postopanje mej strankama v dež. zboru, celo osebno občevanje in bi moralo priti tudi do ločitve v drž. zboru.

Kake posledice bi to zamoglo imeti, o tem nam pač ni treba govoriti. Razpor mej slovenskimi državami poslanci bi mogočno uplival na ves naš položaj in bi nam prouzročil silno škodo. Edinost, ki je doslej vladala tako mej deželnimi kakor mej drž. poslanci vsaj v narodnih vprašanjih, je bila z izjavo katoliško-narodne stranke nasekana. Ako se razvijajo razmere v smislu te izjave, preneha vsaka zveza mej slovenskima strankama, in bode triumfal skupni sovražnik. To je vzrok, da izjavo katoliške-narodne stranke obžalujemo, in da apelujemo na mirnejše in previdnejše poslance obeh strank, naj zastavijo svoje moči, da se ne z jedne ne z druge strani ne bodo izvajale označene konsekvence iz te nesrečne in očitno prenagljene izjave.

Politični pregled.

Položaj. — Nagodbena kriza do današnjega dne še ni rešena. Trikrat so bili ogrski ministri že na Dunaju, a ni se moglo doseči sporazumljenja med vladama. Zdaj je ogrski ministrski predsednik Széll zopet na Dunaju. Ker je prišel do spoznanja, da Thun-Kaizlove vlade ne more strmoglaviti in da ne more zmagati s svojo formulo, poskuša zdaj s kompromisom. Dogovorno z ogrsko opozicijo je ponudil avstrijskemu ministrstvu poravnavo. Sedaj ni mogoče reči, kak uspeh bo imelo to, brez dvoma zadnje pogajanje. Ogrski listi zatrjujejo, da hoče Széll ponuditi Thunu kompromis, po katerem bi ogrska vlada le v nekaterih formalnih zadevah odnehala, ne pa tudi v meritornem oziru. Takega kompromisa vlada ne sprejme.

Izvrševalni odbor desnice — je imel dne 6. junija sejo, katere se je udeležil tudi ministrski predsednik grof Thun z ministri Kajzlom, Dipaulijem in Jedrzejowiczem. Razpravljalo se je najprej o političnem položaju v obče zlasti z ozirom na pogodbo. Ministrski predsednik grof Thun je pojasnil, da je odločitev v nagodbeni krizi v cesarjevih rokah. Nadalje je odsek razpravljajal o jezikovnem vprašanju. V imenu slovenskih poslancev je Povše pojasnil jezikovne razmere zlasti na Štajerskem, na Koroškem in na Primorskem. Češka poslanca Engel in Pacak sta pri ti priliki izjavila, da Čehi ne marajo naj bi se jezikovno vprašanje rešilo samo za Češko, nego zahtevajo, naj se reši nakrat za vse dežele. Nasvetovalo se je tudi, naj bi desničarske stranke formulirale svoje jezikovne zahteve po deželah, a to ni dišalo Poljakom in nemški katoliški stranki, in je bil ta predlog tudi odklonjen.

Clary-Khuen-Hedervary. — Štajerski namestnik grof Clary je bil v torek brzojavno poklican na Dunaj. Istotako hrvatski ban grof Khuen Hedervary. Iz tega se sklepa, da za more priti do nakratne ministrske krize v obeh državnih polovicah, in da bi v tem slučaju Clary sestavil cislitvansko, Klun pa ogrsko vlado.

Nemčija. — Zopet je Nemčija razširila svojo kolonialno posest. Kupila je za 17 milijonov frankov karolinske in marijanske otoke, kateri so bili doslej last Španske. S tem je Španka izgubila zadnjo svojo kolonialno posest. V Nemčiji vlada radi te pridobitve precej veliko veselje, dasi je kupnina po sodbi nekaterih strank previsoka.

Francija. — Znana Dreyfusova zadeva je stopila v zadnji stadij. Kasacijski dvor je sklenil, da pride Dreyfus novič pred vojno sodišče, in o tem ni nobenega dvoma, da bo oproščen, ker je nedolžnost njegova dokazana. Vsled tega so nacionalisti in rojalisti začeli silno agitacijo proti republiki in je minolo nedeljo celo prišlo do napada na prezidenta republike Loubeta. Vlada je storila potrebne varnostne priprave, in parlament jej je izrekel zaupanje.

Italija. — Italijanski kralj je v proslavo obletnice prve pijemontske ustave izdal amnestijo za vse, ki so bili radi revolucije v Milanu, v Florenci in drugod obsojeni na dolgo letno ječo. S tem je zadobilo do 300 oseb prostost.

Mirovna konferenca v Hagu. — O posvetovanjih te konference prihajajo jako skromna poročila v javnost. Doslej je bil storjen le jeden važnejši sklep, naj bo vsaka država primorana, predno začne vojno, obrniti se do kake tretje države, da posreduje glede kake obravnave. Ta sklep je gotovo važen. Seve, če bo katera država na vsak način hotela, imeti vojno, je nobeno posredovanje ne bo od nje odvrnilo.

Obrtnija.

Zadružni instruktorji.

(Najnovejša uredba v podporo rokodelstva.)

Trgovinsko ministrstvo je dogovorno z ministrstvom notranjih del izdalo z dne 31. maja 1899 datirano naredbu, s katero se ustanavlja nova vrsta uradnikov in to temeljem §§ 114. in 127. obrtnega reda zakona z dne 15. marca 1883. drž. zak. št. 39. in zakona z dne 23. februarja 1897. drž. zak. št. 63.) Ti novi uradniki se bodo imenovali zadružni instruktorji. Ministrska naredba pravi, da se je vstvarila ta nova vrsta uradnikov v svrhu izdatnega pospeševanja in nadaljnega razvijanja obrtnega zadružništva. Zadružni inspektorji bodo podrejeni trgovinskemu ministrstvu in se bodo vzeli v prvi vrsti izmed političnih uradnikov, potem pa tudi izmed drugih, za to kvalificiranih uradnikov ter bodo imeli naslednjo nalogo:

1.) Podpirati zadruge, da dosežejo namene, ki so jim odkazani po obrtnem redu in sicer zlasti

a) pospeševati ustanavljanje in razvijanje zadružnih naprav, služečih gospodarskim, dobrodelnim in izobraževalnim interesom zadružnikov in njihovih svojcev,

b.) delovati na primerno organizacijo zadrug in njihovih institucij ter zvez;